

A GAZDÁK SORSA NEM 4 FORINTON MÚLIK

TÖBB MINT EGYMILLIÓ EMBER JÖVŐJÉT TEHETI TÖNKRE A VIDÉKPOLITIKA HIÁNYA

BUDAPEST, 2004. FEBRUÁR 26. – Miközben a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumban a tüntető gazdák és a kormányzat képviselői néhány forint támogatás sorsáról és a tejimport megszüntetéséről vitatkoztak, szó sem esett a problémák valódi gyökereiről. A Védegylet szolidaritást vállal a gazdákkal, és a kialakult helyzetben a tüzek eloltását valamint az ehhez szükséges költségvetési források biztosítását maga is elengedhetetlennek, a kormány részéről elkerülhetetlen lépésnek tartja. Egyúttal azonban felhívja a figyelmet arra a tényre, hogy a túltermelést ösztönző forintok még látszatzmegoldást sem adhatnak a problémára. A gazdák küzdelmének aligha van vége, hiszen a kialakított támogatások nem oldják meg a szerkezeti válságot. Az igazi kérdés a tárgyalások végeredményétől függetlenül az, hogy sikerül-e egy idejétmúlt – gazdasági, társadalmi és környezeti szempontból is tarthatatlan – agrárszerkezet felől a vidéken élők számára tisztes megélhetést nyújtó, természeti erőforrásainkat megőrző és gyarapító vidékpolitika felé elmozdulni? A Védegylet ennek érdekében párbeszédet kezdeményezne a gazdákkal és a döntéshozókkal.

Egy fenntartható vidékpolitika alapvető feltételei az agrár-környezetvédelemre és vidékfejlesztésre juttatott források arányának növelése; a hazai termőföld védelme a külföldi és / vagy hazai spekulációs tulajdonszerzés, nagyüzemek kialakítása ellen; a családi gazdálkodói üzemméret kialakításának ösztönzése; a kisléptékű helyi feldolgozást (pl. hűtőházak, vágóhidak, tejfeldolgozók) és kereskedelmet gúzsba kötő szabályozás racionalizálása; a multinacionális kereskedelmi és feldolgozóláncok elvárásainak való megfelelés helyett a helyi termelés és kereskedelem támogatása; a vidéki infrastruktúra (posta, közutak, vasúti szárnyvonalak) fenntartása és fejlesztése; az adminisztráció és a pályázati rendszer egyszerűsítése; a hazai termelés védelme az importtal szemben.

Egy ilyen politikának ma még az alapjai is hiányoznak, az egymást követő kormányok hozzá nem értés vagy a lobbierdekek túlsúlya miatt nem tudják vagy nem merik kezelni a vidék strukturális problémáit. **Az egyoldalú versenyhatékonysági szempontú nagyüzemi termelés ösztönzésére épülő mezőgazdasági politika és a földspekulációt támogató, a vidék leépülését siettető egyéb intézkedések természeti erőforrásaink (talaj, ivóvíz, természeti környezet, tájkép) tönkretétele mellett több millió ember megélhetését és életterét sodorják veszélybe.** A mai magyar agrárpolitika figyelmen kívül hagyja az EU agrárpolitikájának változását, az élelmiszerpiacokon uralkodó tartós túltermelési válságot és a természeti erőforrásaink gyors degradációját. Az FVM egyes képviselőinek cinizmustól sem mentes jövőképe valóra válhat: ha így folytatódik, a mezőgazdaságban valóban csupán néhány tízezer bérmunkásra lesz hamarosan szükség, a többi ember sorsát az állam a szociálpolitikának adná át.

A Védegylet agráriummal és vidékfejlesztéssel foglalkozó munkacsoportja – Dr. Ángyán József vezetésével – párbeszédet kíván kezdeményezni a gazdákkal a vázolt célokról, valamint el kívánja érni, hogy a kormányzat végre súlyának megfelelően kezelje a problémákat és a magyar vidék válságára valódi válaszokat adjon. Várjuk ehhez mindazok segítségét, akik egy ilyen munkában részt vennének.

A KEZDEMÉNYEZÉST TÁMOGATJÁK:

CSEMETE, DÉL-NYÍRSÉG BIHARI TÁJVÉDELMI EGYESÜLET, HAJDÚBÖSZÖRMÉNYI IFJÚSÁGI TERMÉSZETVÉDŐ KÖR, HATVANI KÖRNYEZETVÉDŐ EGYESÜLET, LEVEGŐ MUNKACSOPORT, FAUNA EGYESÜLET, NIMFEA TERMÉSZETVÉDELMI EGYESÜLET, PALOCSA EGYESÜLET, SZIKE KÖRNYEZET- ÉS EGÉSZSÉGVÉDELMI EGYESÜLET, ZÖLD AKCIÓ EGYESÜLET, ZÖLD FIATALOK, ZÖLD FORRÁS EGYESÜLET

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ:

Kajner Péter, Védegylet, 06-20-462-2043

Háttér, részletesebb javaslatok

Az agráriumban mára robbanásig feszült helyzet igazi oka, hogy **a rendszerváltás óta egyetlen kormány sem volt képes felelős és a vidéken élők érdekeit szem előtt tartó vidékpolitikát kialakítani.** Az EU Közös Agrárpolitikája ma egyértelmű változáson megy keresztül: a (túl)termelést ösztönző támogatások rovására növekszik az agrár-környezetvédelmi és vidékfejlesztési kifizetések, gazdálkodási rendszerekhez kötött, 5 éves állami szerződés alapján nyújtott támogatások súlya. Ezzel kívánja elősegíteni, hogy a mezőgazdaság mai egyoldalú helyzetéből, *nyersanyagtermelő iparágból* azzá váljon, aminek valójában kellene lennie: *létalapjainkat, természeti erőforrásainkat fenntartható módon kezelő és újratermelő, egészséges élelmiszert előállító és a vidéki embereknek tisztos, értelmes megélhetést nyújtó* ágazatnak.

Az EU Közös Agrárpolitikájának megfelelő s nemzeti, helyi érdekeinket képviselő egyetlen túlélési stratégia megfogalmazásának és megvalósításának alapvető feltétele a kistájak termőhely alkalmasságának valamint az optimális termelési (földhasználati) szerkezetének meghatározása; e termelési rendszereket támogató vízgazdálkodási, termőhely használati infrastruktúrák kialakításának támogatása; s e szakmai alapokra helyezett, gazdák számára hosszú távon tervezhető, átlátható támogatási keretek (ún. kifizetések) biztosítása.

Az egymást követő magyar kormányok még az uniós figyelmeztetések ellenére is kitartanak azonban amellett, hogy az agrár-környezetvédelemnek és vidékfejlesztésnek elenyésző forrásokat juttatnak, míg minden politikai erőt latba vetnek, hogy a *nagyüzemi* agráripari lobbí, valamint a külföldi és hazai feldolgozó és kereskedelmi láncok a lehető legnagyobb profithoz jussanak. A mennyiségi, nagyüzemi termelés ösztönzése ráadásul egy olyan helyzetben célkitűzés, amikor az Unió piaca is (állandósult) túltermelési válsággal küzd: a csatlakozás után tehát nemhogy a magyar export bővülésével, hanem az uniós dömpingáru megjelenésével kell számolnunk. Nyilvánvaló tehát, hogy a túltermelés ösztönzése gazdasági szempontból is ésszerűtlen, új stratégiákra van szükség.

A vidék lakosságának alapvető megélhetési gondjai és még sötétebb jövője nem csak az elhibázott támogatáspolitikáé következménye. **A magyar földpolitika a csatlakozási folyamat során nem élt olyan alapvető jogi eszközökkel,** amelyek az uniós tagságunk esetén is biztosíthatnák (a mai tagországok többsége él ilyen eszközökkel), hogy földjeink ne kerülhessenek külföldiek és / vagy nagyüzemek tulajdonába. Ez a helyzet – ha továbbra sem lesz célkitűzés a nagyüzemek és külföldiek tulajdonszerzésének korlátozása – a rövid átmeneti időszak után oda vezethet, hogy az EU-ban általános családi gazdaság modellje Magyarországon ki sem alakulhat: a szocialista TSZ-nagyüzemből szinte egyenesen a dél-amerikai típusú latifundiumok bérmunkára alapozott világába juthatunk. Az elhibázott birtokpolitika miatt ma sem vagyunk ettől távol: 2000-ben Magyarországon a gazdaságok 0,1%-a a termőterület 46,6%-át foglalta el. A gazdaságok 8%-a (a legnagyobb üzemek) a teljes földalap 90%-át birtokolják, míg 92%-uk (kis-, közép- és törpebirtokosok) a termőterület 10%-án osztozik.

A legsürgősebb teendők ezért a vidékpolitikában és a kapcsolódó ágazati politikákban a következők:

- A magyar államnak ki kell zárnia a termőföldterület külföldi földtulajdoni monopóliummá válását. Ennek érdekében:
 - bár az állam nem korlátozza a föld tulajdoni és használati forgalmát, ám valamennyi üzemtípusra kiterjedően meghatározza az agrárüzem ismérveit;
 - ezen ismérvek között szerepel az egyes üzemtípusok megengedett maximális földlekötése, továbbá az a megkötés, hogy
 - bármely üzembentartó – tőkeerejétől függetlenül – csak egyetlen üzemet létesíthet.
- A vidékfejlesztésre és agrár-környezetvédelmi kifizetésekre fordítandó kormányzati források arányainak növelése.

- E források, lehetőségek széleskörű bemutatása a vidék lakossága számára.
- Kiszámítható – kormányzati ciklusokon átívelő – vidékpolitika és támogatási rendszer megvalósítása.
- A feldolgozó és élelmiszerláncoknak juttatott adókedvezmények felülvizsgálata és átcsoportosítása a kistermelők és feldolgozók, helyi kereskedelmi rendszerek felépítésének támogatására.
- Az őstermelők és kis, helyi feldolgozóüzemek elé tornyosuló egészségügyi, műszaki és adminisztrációs terhek – melyek Európában is példátlanul, ésszerűtlenül szigorúak – könnyítése. E jogszabályok ma lényegében lehetetlenné teszik az otthon, helyben történő feldolgozást és a piacra kerülést; csak a nagyüzemi, ipari méretű előállításnak hagynak esélyt.
- A mezőgazdasági és vidékfejlesztési pályázati rendszer egyszerűsítése, adminisztrációjának könnyítése.
- A vidéki lakosság, a kisebb települések érdekeinek szem előtt tartása; a vidék természeti erőforrásai megőrzése az ágazati politikákban, többek között
 - a falvakat elsorvasztó, (részben) állami cégek (Posta, MÁV, Volán) „üzleti alapú” döntéseinek – kistelepusi posták, ezeket érintő vasúti szárnyvonalak, autóbuszjáratok – felszámolásának megakadályozása. Ezek fenntartása a vidék életképessége szempontjából előbbrevaló az ésszerűtlen, korrupciótól sem mentes autópályaépítések minden áron való erőltetésénél;
 - a nagy állami projekteknél – pl. Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése – a terület- és vidékfejlesztés érdekeinek egyenrangú figyelembe vétele más célokkal, e szempontok érvényesítése a források megítélésénél.
- A hazai termelés védelme a rendelkezésre álló jogi eszközökkel az importtal szemben.

E legsürgetőbb intézkedések megtétele nélkül a mezőgazdaság mai szerkezeti válsága változatlanul fennmarad. Így még többlettámogatás sem érhet el a gazdákhöz és a többségük végképp koldusbotra juthat.